

Missie 25:

Smart Liveable Cities

Missie 25:

Smart Liveable Cities

Het toekomstbestendig maken van stedelijke gebieden is een centrale missie voor de komende jaren. CLICKNL, VSNU en NWA-route 25 slaan de handen ineen om tot een gezamenlijk onderzoeks- en innovatieprogramma voor Smart Liveable Cities te komen.

'Smart city' is de benaming voor stedelijke gebieden waarin digitale technologieën en datastromen tot snelle veranderingen leiden. De eerste generatie toepassingen voor slimme steden was sterk gericht op het efficiënter maken van logistieke- en dataprocessen in steden. Dit gaf een boost aan de stad én de betrokken technologieën. Inmiddels voelen burgers echter ook de onbedoelde effecten van de digitalisering en dataficering van de samenleving. Zo is de schaduwkant van de 'big five' technologiebedrijven (Apple, Alphabet, Amazon, Facebook en Microsoft) onderdeel geworden van het publieke debat.

Missie 25 richt zich niet enkel op het uitrollen van nieuwe technologieën in de stad, maar ook op de waarden en praktijken waarmee die worden ingepast in de samenleving. De vraagstukken die hierbij komen kijken kunnen alleen in samenwerking tussen kennisinstellingen, overheden, bedrijfsleven en burgers worden onderzocht. Deze zogenaamde 'quadruple helix' krijgt het beste vorm door de toepassing van public research. Bij public research wordt onderzoek gedaan met de samenleving, en staat het combineren van verschillende disciplines (fundamenteel, toegepast, experimenteel, artistiek, 'citizen science') centraal.

Waardegedreven technologie: 'made in Europe'

Een cruciaal inzicht is dat technologie niet neutraal is. Zo zijn algoritmen

gebaseerd op vooraf bepaalde instructies, en is de selectie en interpretatie van datastromen nog altijd mensenwerk. Toekomstbestendige steden vragen om een kritisch perspectief op technologie, en om technologieontwikkeling vanuit gedeelde waarden. De verschuiving van instrumenteel denken naar een waardendebat rondom smart cities is al in volle gang. Dit staat onder meer op de agenda bij het World Economic Forum, de Sociaal-Economische Raad, het Rathenau Instituut en in 'de Digitale Samenleving' van de overheid.

Deze verschuiving biedt kans om tot een uitgesproken Europese stedelijke visie te komen, tegenover het individualisme van de Verenigde Staten en het centraal gestuurde Chinese model; een Europese visie gestoeld op genetwerkte collectieven, samenwerkingsinitiatieven en gedeeld eigenaarschap. Ten grondslag aan deze visie liggen de SHARED-waarden (Sustainable, Harmonious, Affective, Relevant, Empowering and Diverse).

Ambities & methode: public research

De VN heeft zeventien doelen gesteld om armoede, ongelijkheid en klimaatverandering vóór 2030 aan te pakken. Deze 'Sustainable Development Goals' (SDGs) vormen het kader voor de ambities van Missie 25. Om deze ambities te realiseren stelt Missie 25 public research centraal. Het thema slimme, leefbare steden staat zo dicht op de samenleving

dat het logisch is om de samenleving ook als onderzoeksgemeenschap te beschouwen. Public research draait om een interdisciplinaire aanpak waarbij maatschappelijke actoren, creatieve professionals, stadsmakers en start-ups actief worden betrokken bij onderzoek en toepassing, o.a. door citizen science, living labs en art/science samenwerkingen. De rol van de creatieve professionals is belangrijk om waardegedreven oplossingen te ontwerpen voor de slimme leefbare stad. Naast de interdisciplinaire aanpak geeft public research ruimte voor ethische vragen, erkent het de diversiteit van culturele perspectieven en richt het zich op de maatschappelijke validatie van resultaten.

Vanuit deze ambitie en methode zijn vijf samenhangende onderzoeksgebieden benoemd, zowel in de NWA-route, het thema 'Smart Cities and Communities' van de VSNU-agenda 'Digitale Samenleving', en de kennis- en innovatieagenda van de topsector Creatieve Industrie. De vijf samenhangende onderzoeksgebieden in de stedelijke regio zijn:

Safe Big Data Cities: Hoe kan digitalisering van de stad ten goede komen aan de leefbaarheid, economie, gezondheid en veiligheid van de samenleving?

Smart polderen: Wat zijn de effecten van digitalisering op bestuur, organisatie en besluitvorming? En wat zijn de effecten op governance bij zaken als tijdelijke consortia en zelforganisatie op stads- en wijkniveau?

Citizen empowerment: Wat is de invloed van digitale platforms en deeltechnologie op het zelforganiserend vermogen van burgers? Hoe wordt de sociale en economische betrokkenheid bij elkaar en de stad vergroot?

Urban technologies: De veranderingen die op de stedelijke gebouwde omgeving afkomen zijn aanzienlijk en vragen om een integrale aanpak. Wat is de rol van nieuwe technologieën hierin?

Resilience: Hoe komen we tot een gebouwde omgeving die flexibel en weerbaar genoeg is om te reageren op veranderende omstandigheden en uitdagingen?

Voorstel & financiering

Missie 25 behelst public research naar digitalisering en dataficering in vijf stedelijke gebieden waarin consortia onder leiding van kennisinstellingen, en samen met overheden, creatieve industrie en burgers al geruime tijd samenwerken. Het betreft:

- Metropoolregio Amsterdam
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Groter Utrecht
- Regio Brabantstad
- Netwerkstad Twente

In al deze gebieden hebben lokale bestuurders zich verbonden aan een 'smart city'-agenda, met regio-specifieke focus. Daarbij kennen de regio's ook reeds succesvolle onderzoeksgroepen, relevante creatieve industrie en actieve burgerinitiatieven die aansluiten bij de beschreven onderzoeks- en innovatieagenda. Er is echter nog weinig verbinding tussen deze initiatieven waardoor er nauwelijks sprake is van 'scaling and spreading', d.w.z. het opschalen en verspreiden van de opgedane kennis en ervaring.

Gedacht wordt aan een onderzoeks- en innovatieprogramma dat gedurende een periode van vier jaar wordt uitgevoerd met een omvang van 20 miljoen euro. De financiering hiervoor zal worden gezocht in een combinatie van publieke en private bijdragen.

Marleen Stikker, trekker route Smart and Liveable Cities, Nationale Wetenschapsagenda

Liesbet van Zoonen, coördinerend auteur Smart Cities and Communities, VSNU programma Digitale Samenleving

Jann de Waal, industrie-boegbeeld Topsector Creatieve Industrie

